

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ
CAREER GUIDANCE FOR CHILDREN WITH LEARNING
DIFFICULTIES/DISSABILITIES**

του
Κουρή Ηλία

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Η τριμελής επιτροπή:

1. ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
2. ΑΓΑΘΗ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΑ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
3. ΖΩΗ ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Αθήνα
2019

Περίληψη

Η Μεταπτυχιακή αυτή διατριβή αποτελεί μια ανασκόπηση βιβλιογραφικών ερευνών που σχετίζονται με τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες και πραγματοποιείται στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης». Πιο συγκεκριμένα, η εργασία αυτή διερευνά τις επαγγελματικές επιλογές των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες και εξετάζει κατά πόσο οι μαθησιακές δυσκολίες ή αποτυχίες αποτέλεσαν γνώμονα και κριτήριο επιλογής επαγγέλματος και κατά πόσο λήφθηκαν υπόψη οι ιδιαίτερες κλίσεις του κάθε ατόμου ξεχωριστά. Επιπλέον, συνδυαστικά με τους δύο προηγούμενους παράγοντες εξετάζεται ο βαθμός επίδρασης του φύλου στις μελλοντικές επαγγελματικές επιλογές των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες. Στο σύνολό τους καταγράφηκαν 13 έρευνες από την ελληνική και την διεθνή βιβλιογραφία. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως τα ενδιαφέροντα των παιδιών, συνδυαστικά με τις σχολικές επιτυχίες ή αποτυχίες τους συνδιαμορφώνουν τις αρχικές προσδοκίες και φιλοδοξίες των μαθητών ενώ σημαντικός φαίνεται να είναι και ο βαθμός επίδρασης του φύλου στις μετέπειτα εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές των μαθητών.

Λέξεις κλειδιά: Μαθησιακές δυσκολίες, Δυσλεξία, Επαγγελματικός προσανατολισμός, Συμβουλευτική σταδιοδρομίας, Ανασκόπηση ερευνών

Abstract

This Master Thesis is a literature research review on career guidance for students with learning disabilities and is being held for the needs of the Postgraduate Program entitled: «ICT Specialization and Special Education – Psycho Pedagogic of Integration». More specifically, this work deals with the professional choices of people with learning disabilities and examines whether learning difficulties or failures have been a guiding and occupational selection criterion and whether individual's inclinations have been considered. In addition, the gender effect on individual's future career choices of people with learning disabilities is being examined, combined with the two previous factors. In total, 13 researches from Greek and international bibliography were recorded. The results of the study showed that children's interests combined with their school successes or failures align with student's initial expectations and ambitions, while the degree of gender influence on students' subsequent educational and professional choices also appears to be significant.

Key words: Learning difficulties, Dyslexia, Career guidance, Career Counseling, Research Review

Βιβλιογραφία

- Adelman, P. B., & Vogel, S. A. (2003). Life-style issues of adults with learning disabilities. In S. A. Vogel, G. Vogel, V. Sharoni, & O. Dahan (Επιμ.), *Adults with learning disabilities: Higher education and beyond*. Baltimore, MD: York Press.
- Adelman, P. B., & Vogel, S. A. (1993). Issues in the Employment of Adults with Learning Disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 16(3), 219-232.
- American Psychiatric Association. (2013). The Diagnostic and statistical manual of mental disorders, text revision. (Fifth edition). Washington, DC, London, England: American Psychiatric Association.
- Amerikaner, M., & Summerlin, M. L. (1982). Group counseling with learning disabled children: Effects of social skills and relaxation training on self-concept and classroom behavior. *Journal of learning disabilities*, 15(6), 340-343.
- Amundson, N. E., Harris-Bowlsbey, J. A., & Spencer, G. N. (2009). *Βασικές Αρχές Επαγγελματικής Συμβουλευτικής. Διαδικασίες και Τεχνικές*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Αναγνωστόπουλος, Δ. Κ. (2000). Η αιτιοπαθογένεια των μαθησιακών διαταραχών. *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής*, 17(5), 506-517.
- Αναστασίου, Δ. (1998). *Δυσλεξία - θεωρία και έρευνα (θεωρητικά, διαγνωστικά και ερευνητικά ζητήματα), όψεις πρακτικής* (Τόμ. Α). Αθήνα: Ατραπός.
- Αξιωτίδου, Μ. (2017). *Η εφαρμογή του Ερωτηματολογίου του Holland στα άτομα με αναπηρία*. Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.
- Brown, D. S., & Gerber, P. J. (1994). Employing people with learning disabilities. *Learning disabilities in adulthood*, 194-203.
- Γιαννίτσας, Ν. Δ., Γεώργας, Δ. Δ., & Μπεζεβέγκης, Η. Γ. (2000). *Η επαγγελματική προετοιμασία και ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες – Άτομα με δυσκολίες μάθησης*. Αθήνα: Ε.Κ.Π.Α.
- Ciechalski, J. C., & Schmidt, M. W. (1995). The effects of social skills training on students with exceptionalities. *Elementary School Guidance & Counseling*, 29(3), 217-222.

- Crites, J. O. (1981). *Career counseling: Models, methods, and materials*. New York: McGraw-Hill.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2005). *Συμβουλευτική Προσανατολισμός: Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία* (Τόμ. Α). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2004). *Συμβουλευτική Προσανατολισμός: Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, Εκπαιδευτικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός* (Τόμ. Β). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2002). Η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου και οι σχετικές θεωρίες. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Θεωρία και Πράξη* (σελ. 101-172). Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1989). *Σχολικός εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική* (3η εκδ.). Αθήνα: Γρηγόρης.
- Δημητρόπουλος, Ε., Θεοδοσίου, Δ., Παπαδημητρίου, Π., & Παπαθανασίου, Π. (1985). *Οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις των μαθητών της Γ' λυκείου: υπόθεση κοινωνικής τάξης: μια σύγχρονη διερεύνηση του προβλήματος*. Θεσσαλονίκη.
- Dipeolu, A. O., Hargrave, S., Sniatecki, J. L., & Donaldson, J. (2012). Improving Prediction of Significant Career-Related Constructs for High School Students With Learning Disabilities. *The Career Development Quarterly*, 60(3), 207-220.
- Esser, G., Wyszkon, A., & Schmidt, M. H. (2002). Long-term outcome in 8-year-old children with specific reading retardation: Results at age 25 years. *Psychology*, 31(4), 235-242.
- Esser, G., Wyszkon, A., & Schmidt, M. H. (2001). What happened to the children with specific reading and spelling disability? 17 years later. *Psychology*, 27, 432-435.
- Ferguson, B. (1988). Μαθησιακές Δυσκολίες. Στο Γ. Τσιάντης, & Σ. Μανωλόπουλος (Επιμ.), *Σύγχρονα θέματα Παιδοψυχιατρικής*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Forness, S. R., & Kavale, K. A. (1996). Treating Social Skill Deficits in Children with Learning Disabilities: A Meta-Analysis of the Research. *Learning Disabilities Quarterly*, 19(1), 2-13.
- Gjessing, H., & Karlsen, B. (1989). *A longitudinal study of dyslexia*. New York: Springer.
- Hakkarainen, A. M., Holopainen, L. K., & Savolainen, H. K. (2016). The impact of learning difficulties and socioemotional and behavioural problems on transition to postsecondary education or work life in Finland: a five-year follow-up study.

- European Journal of Special Needs Education*, 31(2), 171-186.
doi:10.1080/08856257.2015.1125688
- Hakkarainen, A., Holopainen, L., & Savolainen, H. (2013). Mathematical and Reading Difficulties as Predictors of School Achievement and Transition to Secondary Education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 57(5), 488–506.
doi:10.1080/00313831.2012.696207
- Hammill, D. D. (1990). On defining learning disabilities: An emerging consensus. *Journal of Learning Disabilities*, 23, 74 – 84.
- Hermann, K. (1959). *Reading Disability*. Copenhagen: Munksgaard.
- Herr, E., Cramer, S. H., & Niles, S. G. (2004). *Career Guidance and Counseling through the Life Span*. USA: Pearson Education Inc.
- Hinshlwood, J. (1917). *Congenital Word- blindness*. London: H.K. Lewis.
- Hitchings, W., & Retish, P. (2000). Career Development Needs of Students with Learning Disabilities. In D. A. Luzzo (Eds.), *Career Counseling of College Students: An empirical guide to strategies that work* (pp. 217-231). Washington, DC, US : American Psychological Association.
- Hutchinson, N. L., Freeman, J. G., Downey, K. H., & Kilbreath, L. (1992). Development and Evaluation of an Instructional Module to Promote Career Maturity for Youth with Learning Difficulties. *Canadian Journal of Counselling*, 26(4), 290-299.
- Κακούρος, Ε., & Μανιαδάκη, Κ. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων, Αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός.
- Κάντας, Α., & Χαντζή, Α. (1991). *Ψυχολογία της Εργασίας. Θεωρίες επαγγελματικής Ανάπτυξης. Στοιχεία Συμβουλευτικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καρβούνης, Μ. (2008). *Αντιμετώπιση της Δυσλεξίας στη Β/θμια εκπαίδευση*. Ανάκτηση από www.specialeducation.gr.
- Κασσωτάκης, Μ. (2004). *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Κασσωτάκης, Μ. (2002). Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Εννοιολογικές διασαφήσεις, σκοποί και στόχοι. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Θεωρία και Πράξη* (σελ. 43-59). Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Κασσωτάκης, Μ. (1999). *Η πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα*. Αθήνα: Γρηγόρη.

- Κατσανέβας, Θ. (2011). Κατεδαφίζεται ολοκληρωτικά ο θεσμός του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Κλείνει και το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού*, 96-97.
- Kavale, K. A., & Forness, S. R. (2000). What definitions of learning disability say and don't say. A critical analysis. *Journal of Learning Disabilities*, 33(3), 239 – 256.
- Kavale, K. A., & Forness, S. R. (1996). Social Skill Deficits and Learning Disabilities: A Meta-Analysis. *Journal of Learning Disabilities*, 29(3), 226-237.
- Kavale, K. A. (1987). Theoretical issues surrounding severe discrepancy. *Learning Disabilities Research*, 3(1), 12 – 20.
- Kavale, K. A., & Forness, S. R. (1984). A meta – analysis of the validity of Weschler Scale profiles and re - categorizations: Patterns or parodies? *Learning Disability Quarterly*, 7, 136 – 156.
- Kerka, S. (2002). *Learning Disabilities and Career Development. Practice Application Brief No.20*. Columbus, OH: ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education, Center on Education and Training for Employment, College of Education, The Ohio State University. Ανάκτηση από <http://www.ericacve.org/pubs.asp>.
- Kortering, L. J., Braziel, P. M., & McClannon, T. W. (2010). Career Ambitions: A Comparison of Youth With and Without SLD. *Remedial and Special Education, Hammill Institute on Disabilities*, 31(4), 230-240.
doi:10.1177/0741932508324404
- Κρίβας, Σ. (1995). Ο ΣΕΠ διεθνώς και στη χώρα μας: Προβλήματα και λύσεις. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*(34-35), 42-55.
- Κωνσταντοπούλου, Δ. (2018). Εισαγωγή στην Επαγγελματική Ανάπτυξη και Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας. Στο Δ. Κωνσταντοπούλου (Επιμ.), *Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Πρακτικές Εφαρμογές* (σελ. 9-19). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Λαγουδάκος, Μ., & Λογιώτης, Γ. (2016). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Από τη φθίνουσα πορεία στον επανασχεδιασμό του θεσμού. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών – Επιστημονικών Θεμάτων* (80), 158-168.

- Law, B. (1981). Community interaction: a 'mid-range' focus for theories of career development in young adults. *British Journal of Guidance and Counselling*, 9(2).
- Lee, I. H., & Rojewski, J. W. (2013). Brief report: A growth mixture model of occupational aspirations of individuals with high-incidence disabilities. *Journal of Adolescence*, 36, 233–239.
- Λιάσκος, Κ. (2011). Δυσλεξία: Αποσαφήνιση του όρου «δυσλεξία». Στο Γ. Παπαδάτος, & Α. Μπαστέα (Επιμ.), *Θέματα Μαθησιακών Δυσκολιών και Δυσλεξίας* (σελ. 121-134). Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.
- Lyon, G. R., Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2003). Defining Dyslexia, Comorbidity, Teachers' Knowledge of Language and Reading: A Definition of Dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 53, 1-14.
- Μαλικιώση - Λοϊζου, Μ. (2011). Η συμβουλευτική ψυχολογία στην Ελλάδα σήμερα. *Hellenic Journal of Psychology*, 8, 266-288.
- Μαρκοβίτης, Μ., & Τζουριάδου, Μ. (1991). *Μαθησιακές Δυσκολίες Θεωρία και Πράξη*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Μαυρομμάτη, Δ. (1995). *Η Κατάρτιση του Προγράμματος Αντιμετώπισης της Δυσλεξίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- McLeod, J. (2005). *Εισαγωγή στη Συμβουλευτική*. (Δ. Καραθάνου, & Α. Μαρκαντώνη, Μεταφρ.) Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπότσας, Γ., & Παντελιάδου, Σ. (2007). Ορισμός και περιεχόμενο των Μαθησιακών δυσκολιών. Στο Σ. Παντελιάδου, & Γ. Μπότσας (Επιμ.), *Μαθησιακές δυσκολίες: Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. (σελ. 6-15). Θεσσαλονίκη: Γράφημα.
- Μπράτισης, Θ., & Κανδρούδη, Μ. (2011). Ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες με ΤΠΕ στο δημοτικό και κοινωνικοποίηση μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες: Διεθνείς τάσεις και μία μελέτη περίπτωσης στη Γ' Δημοτικού. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 4(1-3), 39-60.
- Μπρούζος, Α. (2009). *Ο εκπαιδευτικός ως λειτουργός συμβουλευτικής: Μια ανθρωπιστική θεώρηση της εκπαίδευσης* (3η εκδ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Μπρούζος, Α., & Ράπτη, Α. (2001). Ο ρόλος της Σχολικής Συμβουλευτικής στην προαγωγή της αποδοχής της διαφορετικότητας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*(56-57), 25-41.

- Nelson, J. R., & Dykeman, C. (1996). The effects of a group counseling intervention on students with behavioral adjustment problems. *Elementary School Guidance & Counseling, 31*(1), 21-33.
- Orton, S. T. (1925). "Word-Blindness" in School Children. *Archives of Neurology and Psychiatry, 14*(5), 581-615.
- Πάντα, Δ. (1988). *Οι επαγγελματικές επιλογές των νέων. Κοινωνιολογική προσέγγιση στην επίδραση της οικογένειας και της ομάδας των ομηλίκων στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις των νέων*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Παντελιάδου, Σ. (2004). Ορισμός και Περιεχόμενο των Μαθησιακών Δυσκολιών. Στο Σ. Παντελιάδου, Α. Πατσιοδήμου, & Γ. Μπότσας (Επιμ.), *Οι Μαθησιακές Δυσκολίες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση* (σελ. 20-29). Βόλος.
- Παντελιάδου, Σ., & Μπότσας, Γ. (2004). Χαρακτηριστικά των μαθητών με Μαθησιακές Δυσκολίες. Στο Σ. Παντελιάδου, Α. Πατσιοδήμου, & Γ. Μπότσας (Επιμ.), *Οι μαθησιακές δυσκολίες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση* (σελ. 31-52). Βόλος.
- Παπαδάτος, Γ. (2010). *Ψυχικές διαταραχές και μαθησιακές δυσκολίες παιδιών και εφήβων*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παπαδάτος, Γ. (2011). Μαθησιακές Δυσκολίες και Δυσλεξία. Στο Γ. Παπαδάτος, & Α. Μπαστέα (Επιμ.), *Θέματα Μαθησιακών Δυσκολιών και Δυσλεξίας* (σελ. 9-22). Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.
- Παπάνης, Ε., Γιαβρίμης, Π. Ε., & Βίκη, Α. (2007). *Ειδική Αγωγή, Επαγγελματικός Προσανατολισμός Ατόμων με Αναπηρίες και Αποασυλοποίηση*. Μυτιλήνη.
- Παυλίδου, Μ. (2010). *Τα ψυχο-κοινωνικά προβλήματα των δυσλεξικών ατόμων στην ενήλικη ζωή και η επαγγελματική τους αποκατάσταση*. Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.
- Pinel, J. P. (2011). *Βιοψυχολογία*. (Α. Α. Καστελλάκης, Σ. Γιακουμάκη, Δ. Τατά, Επιμ., & Γ. Κρομμύδας, Μεταφρ.) Αθήνα: Έλλην.
- Πιστοφίδης, Α. (2003). *Εναλλακτικός επαγγελματικός προσανατολισμός*. Αθήνα: Προπομπός.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2003). *Παιδιά και Έφηβοι με Ειδικές Ανάγκες και Δυνατότητες, Σύγχρονες Τάσεις Εκπαίδευσης και Ειδικής Υποστήριξης*. Αθήνα.
- Πόρποδας, Κ. Δ. (Επιμ.). (2003). *Διαγνωστική αξιολόγηση και αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών στο δημοτικό σχολείο (Ανάγνωση, Ορθογραφία, Δυσλεξία, Μαθηματικά)*. Πάτρα.

- Πόρποδας, Κ. Δ. (1997). *Δυσλεξία, η ειδική διαταραχή στη μαθηση του γραπτού λόγου (Ψυχολογική θεώρηση)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Reid, G. (2003). *Δυσλεξία: Εγχειρίδιο για ειδικούς*. (Γ. Παπαδάτος, Επιμ., & Α. Αντωνίου, Μεταφρ.) Αθήνα: Παρισιάνου Α.Ε.
- Rogan, L., & Hartman, L. (1976). *A Follow-Up Study of Learning Disabled Children as Adults. Final Report*. Washington, DC: Bureau of Education for the Handicapped, U.S. Department of Health, Education and Welfare.
- Ρότσικα, Β., Βλασσοπούλου, Μ., Ρογκάκου, Ε., Πολίτου, Π., Δρεμέτσικα, Α., & Αναγνωστόπουλος, Δ. Κ. (2007). Οι δυνατότητες πρόσβασης των μαθητών με «δυσλεξία» στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. *Ψυχιατρική*, 143–149.
- Σακκάς, Β. (2002). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Οικογένεια*. Αθήνα: Ατραπός.
- Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2008). Paying attention to reading: The neurobiology of reading and dyslexia. *Development and Psychopathology*, 20, 1329–1349. doi:10.1017/S0954579408000631
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ., Αργυροπούλου, Α., & Δρόσος, Ν. (2013). *Ανάπτυξη δεξιοτήτων Δια Βίου Διαχείρισης Σταδιοδρομίας: Θεωρητικό πλαίσιο*. Αθήνα: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ).
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2008). *Συμβουλευτική και προσανατολισμός*. Παιδαγωγική επιμόρφωση εκπαιδευτικών του ΟΑΕΔ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ., Αλεξοπούλου, Γ., Αργυροπούλου, Α., Δρόσος, Ν., & Ταμπούρη, Σ. (2008). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. (Δ. Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Επιμ.) Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τομέας Ψυχολογίας.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2006). Εισαγωγή στην Ελληνική έκδοση. Στο R. Nathan, L. Hill, & Α. Κεχαγιά - Παύλου (Επιμ.), *Επαγγελματική Συμβουλευτική: Η συμβουλευτική προσέγγιση της επαγγελματικής επιλογής και σταδιοδρομίας* (Δ. Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Μεταφρ., σελ. 11-30). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Snowling, M. J. (2000). Language and literacy skills: Who is at risk and why. In D. Bishop, & L. B. Leonard (Eds.), *Speech and language impairments in children: Causes, characteristics, intervention and outcome* (pp. 245 – 250). Philadelphia, PA: Psychology Press.

- Spokane, A. (1991). *Career interventions*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Σταθοπούλου, Α., Καραμπατζάκη, Ζ., & Δήμου, Σ. (2017-2018). Η Μετα-Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και Κατάρτιση των Ατόμων με Μαθησιακές Δυσκολίες. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*(79), 3-11.
- Stanovich, K. (1988). The dyslexic and garden-variety poor readers. The phonological-core variable-difference model. *Journal of Learning Disabilities*, 21, 590-604.
- Στασινός, Δ. (2003). *Δυσλεξία και Σχολείο: Η εμπειρία ενός αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Stuebing, K. K., Fletcher, J. M., LeDoux, J. M., Lyon, R. G., Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2002). Validity of IQ – Discrepancy classifications of reading disabilities: A meta – analysis. *American Educational Research Journal*, 39(2), 469 – 518.
- Super, D. E., Savickas, M. L., & Super, C. M. (1996). The life-span, life-space approach to careers. In D. Brown, & L. Brooks (Επιμ.), *Career choice and development: Applying contemporary theories to practice* (3rd εκδ., σσ. 121-178). San Francisco: Jossey-Bass.
- Συριοπούλου - Δελλή, Χ. Κ. (2005). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Ειδική Αγωγή*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Ταγκάλου, Α. (2011). Η αυτοαντίληψη μαθητών που φοιτούν σε τμήματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και η σχέση με την επαγγελματική ανάπτυξη. Στο Γ. Παπαδάτος, & Α. Μπαστέα (Επιμ.), *Θέματα Μαθησιακών Δυσκολιών και Δυσλεξίας* (σελ. 265-278). Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.
- Τάνος, Χ. Γ. (2004). *Η Δυσλεξία και η αντιμετώπιση του δυσλεκτικού μαθητή, ένα συνοπτικό βοήθημα για τον εκπαιδευτικό*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Taylor, K. E., & Walter, J. (2003). Occupation choices of adults with and without symptoms of dyslexia. *Dyslexia* 9, 177-185.
- Τζέπογλου, Σ., Καφετζόπουλος, Κ., Μπαμπά, Μ., Δούκας, Γ., Σκαλτσάς, Η., & Καραμέτου, Ε. (2008). Προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 15.
- Τζουριάδου, Μ. (2008). *Προσαρμογές αναλυτικών προγραμμάτων για Μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Τζουριάδου, Μ., & Μπάρμπας, Γ. (2001). *Μαθησιακές δυσκολίες, γνωστικές προσεγγίσεις*. Αθήνα.

- Τρίγκα - Μερτίκα, Ε. Δ. (2010). *Μαθησιακές Δυσκολίες, Γενικές και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες - Δυσλεξία: Έννοια, διάγνωση, αιτιολογία, πρόγνωση, αντιμετώπιση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Turner, S., Unkefer, L. C., Cichy, B. E., Peper, C., & Juang, J. P. (2011). Career Interests and Self-Estimated Abilities of Young Adults With Disabilities. *Journal of Career Assessment, 19*(2), 183-196. doi:10.1177/1069072710385651
- Utay, J. M., & Lampe, R. E. (1995). Use of a group counseling game to enhance social skills of children with learning disabilities. *The Journal for Specialists in Group Work, 20*(2), 114-120.
- Vaughn, S., & Fuchs, L. S. (2003). Redefining learning disabilities as inadequate response to instruction: The promise and potential pitfalls. *Learning Disabilities: Research and Practice, 18*, 137 - 146.
- Vellutino, F. R., Fletcher, J. M., Snowling, M. J., & Scanlon, D. M. (2004). Specific reading disability (dyslexia): What have we learned the past four decades. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45*(1), 2 – 40.
- Wagner, R. K., & Torgesen, J. K. (1987). The nature of phonological processing and its causal role in the acquisition of reading skills. *Psychological Bulletin, 101*, 192-212.
- Wagner, R. K., Torgesen, J. K., & Rashotte, C. A. (1994). The development of reading related phonological processing abilities: New evidence of bi-directional causality from a latent variable longitudinal study. *Developmental Psychology, 30*, 73-87.
- Weiss, M. P., Hutchins, B. C., & Meece, J. L. (2012). The Postsecondary Educational Plans of Rural Youth With Disabilities and Their Nondisabled Peers. *Career Development and Transition for Exceptional Individuals, 35*(3), 180-189. doi:10.1177/2165143412450313
- Wertheim, C., Vogel, S. A., & Brulle, A. R. (1998). Students with learning disabilities in teacher education programs. *Annals of Dyslexia, 48*(1), 293-309.
- World Health Organization. (2016). International statistical classification of diseases and related health problems. *10th revision* (Fifth edition). Avenue Appia, Geneva, Switzerland: WHO Press.
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2016). Ανάκτηση από www.minedu.gov.gr: <https://www.minedu.gov.gr/gymnasio-m-2/didaktea-yli-gymn/23280-08-09-16-allages-sto-gymnasio-2>.

- Χριστακόπουλος, Ι. (2014). *Παράγοντες που επηρεάζουν τις επαγγελματικές επιλογές μαθητών λυκείου με Μαθησιακές Δυσκολίες*. Δημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, Ελλάδα.
- Ψαλλιδάκου, Α. (2011). Επαγγελματικός Προσανατολισμός Μαθητών με Ειδικές Αναπτυξιακές Διαταραχές Σχολικών Ικανοτήτων και Μαθητών Γενικού Πλυσμού. Στο Γ. Παπαδάτος, & Α. Μπαστέα (Επιμ.), *Θέματα Μαθησιακών Δυσκολιών και Δυσλεξίας* (σελ. 279-286). Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.
- Νόμος 3699/2008 (ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008): Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Εφημερίδα της Κυβέρνησης.
- Υπουργική Απόφαση 211076/ΓΔ4 (ΦΕΚ 5614/Β/13-12-2018): Ενιαίος Κανονισμός λειτουργίας των Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.) και ειδικότερα καθήκοντα και αρμοδιότητες του προσωπικού τους. Εφημερίδα της Κυβέρνησης.
- Υπουργική Απόφαση Φ.351.1/53/206591/Ε3 (ΦΕΚ 5440/Β/05-12-2018): Διαπίστωση της παύσης λειτουργίας υπηρεσιών και οργανικών μονάδων και της έναρξης πλήρους λειτουργίας των Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.). Εφημερίδα της Κυβέρνησης.